

Bildande av naturreservatet Björnöarna i Falu kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Falu kommun det område som framgår av bifogad beslutscharta, bilaga 2, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Falu kommun med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn skall vara ***Björnöarna***. Området omfattar ca 25 hektar skogsmark och 69 hektar vattenområde. Reservatet består av sydöstra delen av Stora Björnö, Lilla Björnö, Norra och Södra Björnungarna samt omgivande vattenområde.

Falu kommun fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 5, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m.

Förvaltare av reservatet ska vara Falu kommun.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Björnöarna
NVR id	205 19 21
Län, kommun	Dalarnas län, Falu kommun
Fastigheter	Uddnäs 33:1, delområde 4-8
Lägesbeskrivning	Cirka 8 km sydost om Falu centrum
Areal	94 hektar

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Fastighetsägare	Falu kommun
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Syfte med naturreservatet

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet med naturreservatet är att tillgodose och utveckla området rekreations- och friluftsvärden där ingående öar är en viktig del i Runns skärgårdsliknande sjölandskap.

Vårda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är också att vårda, bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Öarnas äldre och i delar naturskogsartade skogar ska undantas från skogsbruk och på så sätt utveckla befintliga naturvärden.

Syftet ska tillgodoses genom att

- Åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens möjlighet till friluftsliv. Anläggningar för friluftslivet ska ha en kanaliseringseffekt i syfte att uppnå en långsiktig samexistens mellan friluftsliv, värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald.
- Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets livsmiljöer, växt- och djursamhällen samt upplevelsevärden som är knutna till naturmiljön.
- Gynna värdefulla träindivider som är viktiga för områdets biologiska mångfald. Detta kan ske genom att friställa dem eller ringbarka konkurrerande träd. I övrigt får skogen på öarna utvecklas fritt.

Skäl för beslut

Prioriterande bevarandevärden

Sjön Runn där Björnöarna ligger är av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § första stycket miljöbalken, (FW 26). Att bilda ett naturreservat som stärker friluftslivet är i linje med riksintresset.

Området är tätortsnära och har goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter och berikande naturupplevelser året runt. Åtgärder i form av anläggningar ökar tillgängligheten och möjligheten för allmänheten att upptäcka och använda området.

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

På öarna i området finns höga skogliga naturvärden som medverkar till ökad biologisk mångfald och förbättrad grönstruktur i området.

För att områdets natur- och friluftsvärden ska bevaras och utvecklas behöver skogen undantas från skogsbruk och anläggningar anpassade för friluftslivets behov anordnas.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Falu kommun att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägars rätt att använda mark- och vattenområden.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. avstycka fastighet eller tomt,
2. gräva, schakta, dämma, muddra, anordna upplag eller på annat sätt skada/påverka mark och vatten,
3. uppföra helt ny byggnad eller anläggning på mark eller i vatten med följande undantag:
 - a. uppförande av byggnad eller anläggning på mark eller vatten för friluftslivets behov,
4. uppföra mast eller antenn,
5. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
6. dra fram mark- eller luftledning,

Utan Falu kommuns tillstånd:

7. dra fram ledning inom vattenområdet (avlopp, vatten och elledningar),

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

1. utmärkning av naturreservatet enligt svensk standard, uppsättning av informationstavlor samt iordningställande och underhåll av anläggningar för friluftslivets behov enligt beslutskartan,
2. naturvårdsinriktade skötselåtgärder såsom ringbarkning eller friställning av enskilda träd samt röjning av yngre vegetation för att gynna värdefulla trädindivider, skydda kulturlämningar eller bibehålla kontakt mot vattnet vid anlagda rastplatser,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada block och berghällar, till exempel genom att borra, hacka, mejsla och elda,
2. skada växande eller döda, stående eller omkullfallna, träd, stubbar och buskar.

Utan kommunens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in ryggradslösa djur eller klättra i boträd,
4. elda på annan än av kommunen anvisad plats under perioden 1 april – 1 november.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B.

Föreskrifterna gäller ej tjänstemän från Falu kommun i samband med tillsynsuppdrag.

Det är tillåtet att plocka blommor, bär eller matsvamp för eget bruk.

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Förtydliganden av föreskrifter

I *punkterna A1-A6 och C1-C4* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos förekommande vegetationstyper och områdets växter och djur.

I *punkt A5* förbjuds traditionella skogsbruksåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets naturvärden ska bibehållas.

Punkt C2 och C3 innebär förbud att skada vegetation, fauna, m.m. Förekomst av värdefulla, ofta rödlistade organismer är svår att bedöma för de flesta besökare i ett reservat vilket motiverar skydd mot plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske.

Dispens

Falu kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet om det finns särskilda skäl.

Beskrivning av området**Rekreation- och friluftsvärden**

Området har stor betydelse för det rörliga friluftslivet och är välbesökt året runt då det är naturskönt och tätortsnära. Vintertid nyttjas området flitigt av skridsko-, skid- och skoteråkare samt fiskare. Sommartid nyttjas öarna framförallt av båt- och fritidshusägare, fritidsfiskare samt kajak- och kanotpaddlare. Falu kommun ser att det är möjligt att utveckla området för rekreation och friluftsliv. Idag saknas iordningsställda rastplatser i området, förutom en brygga och grillplats på Södra Björnungen som sköts av Stabergs båtklubb. Anpassade anläggningar på attraktiva och lämpliga ställen skulle förbättra och öka tillgängligheten till området för besökare.

Naturvärden

Trots att öarna historiskt har brukats intensivt av människan finns det flera områden med höga eller mycket höga naturvärden. På Lilla Björnö växer en naturskogsartad barrskog med gott om stående och liggande döda träd.

Övriga öar domineras också av äldre skogar med beståndsåldrar på mellan 110 och 160 år. Stående död ved är det relativt gott om men liggande död ved finns inte i samma omfattning.

Ytterligare naturkvalitéer finns i form av de riktigt gamla tallarna (200–300 år) som står längs flera av öarnas stränder. Ett flertal av dessa tallar

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

uppvisar spår av den rödlistade skalbaggen reliktböck, (*Nothorhina punctata*).

Fågellivet i området är förhållandevis rikt. Sjöfåglar som häckar eller som regelbundet påträffas i området under sträck- eller häckningstid är skäggdopping, storlom, smålom, storskrake, småskrake, fisktärna, drillsnäppa och fiskgjuse. Andra fåglar som uppträder till och från i området är havsörn, lärkfalk, häger och spillkråka.

Kulturhistoriska värden

De östra öarna i Runn har nyttjats av människor under mycket lång tid. Lämpliga marker har röjts på sten och odlats upp och betesdrift har säkerligen förekommit. Närheten till Falu koppargruva har troligen inneburit att skogen tidvis brukats hårt. Lång tid har dock förflutit sedan dess och all mark som tidigare varit öppen är nu bevuxen med skog. Delar av Stora Björnö uppvisar spår av tidigare odling. Nära viken på sydöstra sidan finns en husgrund med källare och grundstenar efter en förmodad lada.

Planeringsbakgrund

Sjön Runn är av riksintresse för friluftsliv (FW26) enligt miljöbalken 3 kap. § 6. I Översiktsplan FalunBorlänge från 2014 pekas Runn ut som en strategisk resurs där rekreation och friluftsliv är prioriterad markanvändning. En fördjupad översiktsplan för hela Runn som omfattar både Falu och Borlänge kommuner är under framtagande. Planen tas fram för att planera utvecklingen runt Runn och där är rekreation och friluftsliv en mycket viktig del.

Enligt Falu kommuns naturvårdsprogram som antogs 10 juni 2010 ska kommunen arbeta för att långsiktigt bevara områden som av kommunen klassas som särskilt värdefulla. Klassningen utgår framförallt från områdenas biologiska värden men även om det har betydelse för rekreation och friluftsliv samt om området är tätortsnära. Falu kommun har bedömt att Björnöarna med sitt tätortsnära läge och höga värden för friluftslivet, är särskilt värdefullt och att ett kommunalt naturreservat är en lämplig form för att bevara området. Genom en reservatsbildning kan kommunen långsiktigt bevara området och säkerställa och utveckla dess olika värden.

Ärendets handläggning

Kommunfullmäktige biföll 2003 en motion om att bilda naturreservat av flera öar i Runn, där Björnöarna ingår. Motivet till naturreservatsbildningen var att främja det rörliga friluftslivet, bevara naturvärden samt att för framtiden skapa nya naturkvalitéer

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

genom att höja det skogliga naturvärdet på öarna i Runn.

2008 bildades naturreservatet *Runns norra öar* som ett första steg i det arbetet. Ytterligare öar inventerades sedan av dåvarande miljöförvaltning och i det arbetet framkom att *Hinsnorsön* var den mest intressanta av de privatägda öarna att gå vidare med. En avverkningsanmälan gjorde att arbetet med Hinsnorsön prioriterades och i dialog med markägaren skrevs 2011 ett 50-årigt naturvårdsavtal för att bevara skogen på ön.

Nästa etapp i arbetet blev Stabergs ö som Falu kommun äger och i december 2018 tog kommunfullmäktige beslut om att bilda naturreservat av ön och omgivande vatten. Kvar är nu att genomföra en reservatsbildning av Björnöarna och därmed slutföra uppdraget från 2003.

För att finansiera reservatsbildningen har miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen beviljats markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket med 50 % av skogsvärdet. För arbetet att iordningställa reservatet har kommunen ansökt om LONA-medel från länsstyrelsen.

Under 2019 har ett förslag till beslut, med föreskrifter och skötselplan, arbetats fram av miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Som en del i reservatsprocessen har förslaget skickats ut på remiss till sakägare, intresseorganisationer och berörda myndigheter innan kommunfullmäktige fattar beslut om en reservatsbildning.

Motiv för bildande av naturreservat

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat (se 7 kap. 4 § miljöbalken).

Kommunens bedömning

Björnöarna ingår i ett skärgårdsliknande sjölandskap i sjön Runn där både sjön och öarna har ett högt värde ur rekreations- och friluftssynpunkt. På öarna växer äldre skog som inte har påverkats av sentida skogsbruk. För att behålla och stärka dessa värden behövs ett långsiktigt skydd. En reservatsbildning bedöms vara den mest lämpliga skyddsformen för att långsiktigt bevara dessa värden.

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Området är av stort allmänt intresse genom sitt tätortsnära läge och den variationsrika naturen. Det tätortsnära läget gör området tillgängligt för rekreation och friluftsliv. Med riktade åtgärder finns möjlighet att bevara och utveckla höga naturvärden.

Ett långsiktigt skydd medverkar till att områdets värden bevaras och utvecklas och naturreservatets syften uppnås. En utveckling av naturreservatet Björnöarna stärker även riksintressets värden i området. Beslutet att inrätta ett områdesskydd bedöms därför vara förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap. i miljöbalken, gällande kommunalt beslut från 2003 om bildande av naturreservat av öar i sjön Runn samt Översiktsplan FalunBorlänge från 2014.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Falu kommun att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ett permanent skydd av Björnöarna medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Falu kommun bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Falu kommun att Björnöarna ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Verksamheter och åtgärder m.m. kan, utöver aktuella föreskrifter, även omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller av bestämmelser i annan lagstiftning.

Föreskriften A:5 innebär att bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen samt Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla i naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Beslutande

Detta beslut har fattats av kommunfullmäktige i Falu kommun § 48, 2020-03-05.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras på kommunens digitala anslagstavla enligt kommunallagen kap. 8 §13 samt i Dala Demokraten och Falu Kuriren i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd m.m. enligt miljöbalken.

Överklagan

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Dalarnas län genom skrivelse till Falu kommun, enligt anvisningar i bilaga 4.

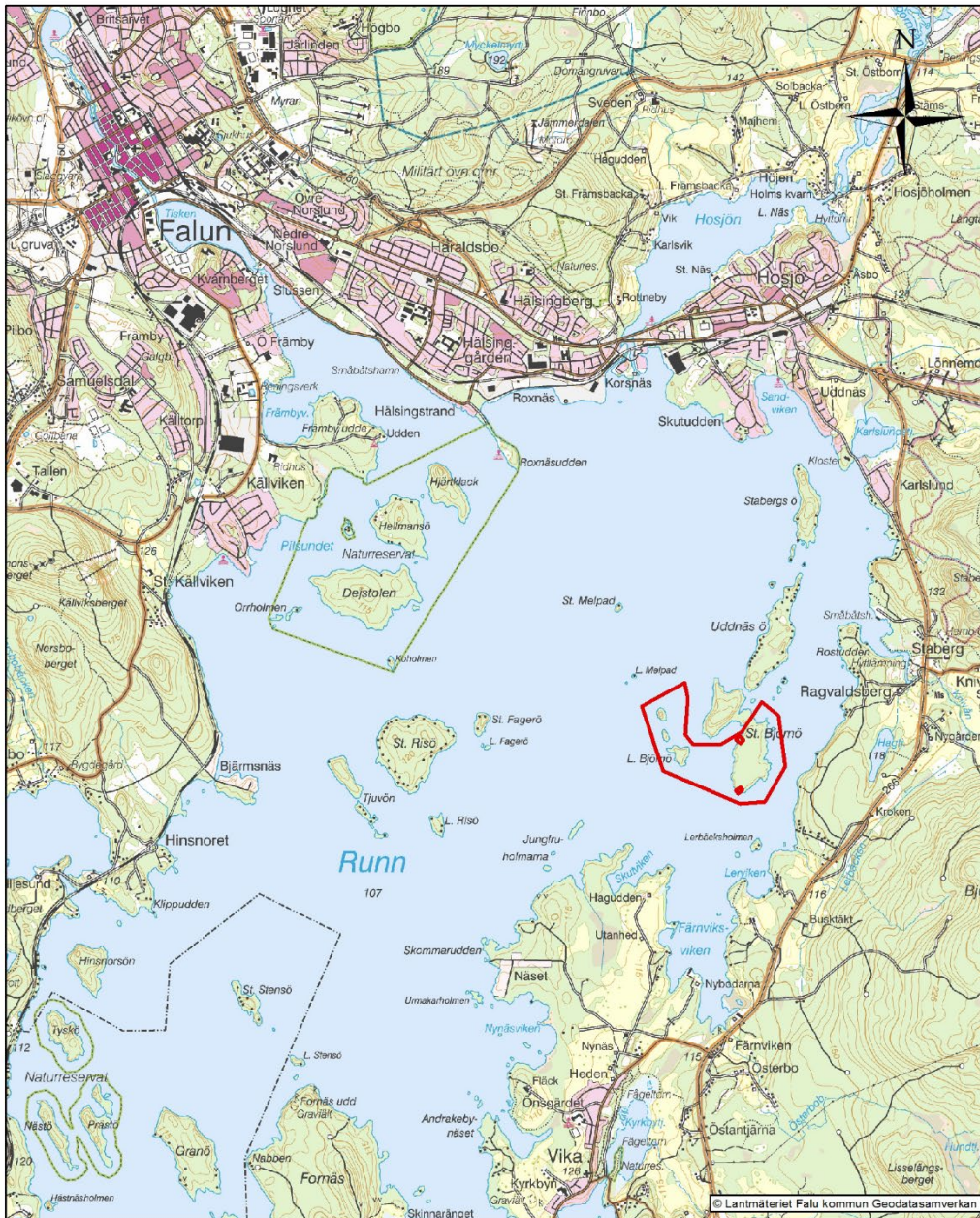
Bilagor

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Föreskriftskarta
Bilaga 4	Anvisningar hur man överklagar beslut
Bilaga 5	Skötselplan

Bilaga 1. Översiktskarta

Översiktskarta

Naturreseptatet Björnöarna

Teckenförklaring

 Reservatsgräns Björnöarna

0 1 2 3 Kilometer

Bilaga 2. Beslutskarta

Beslutskarta

Naturreservatet Björnöarna

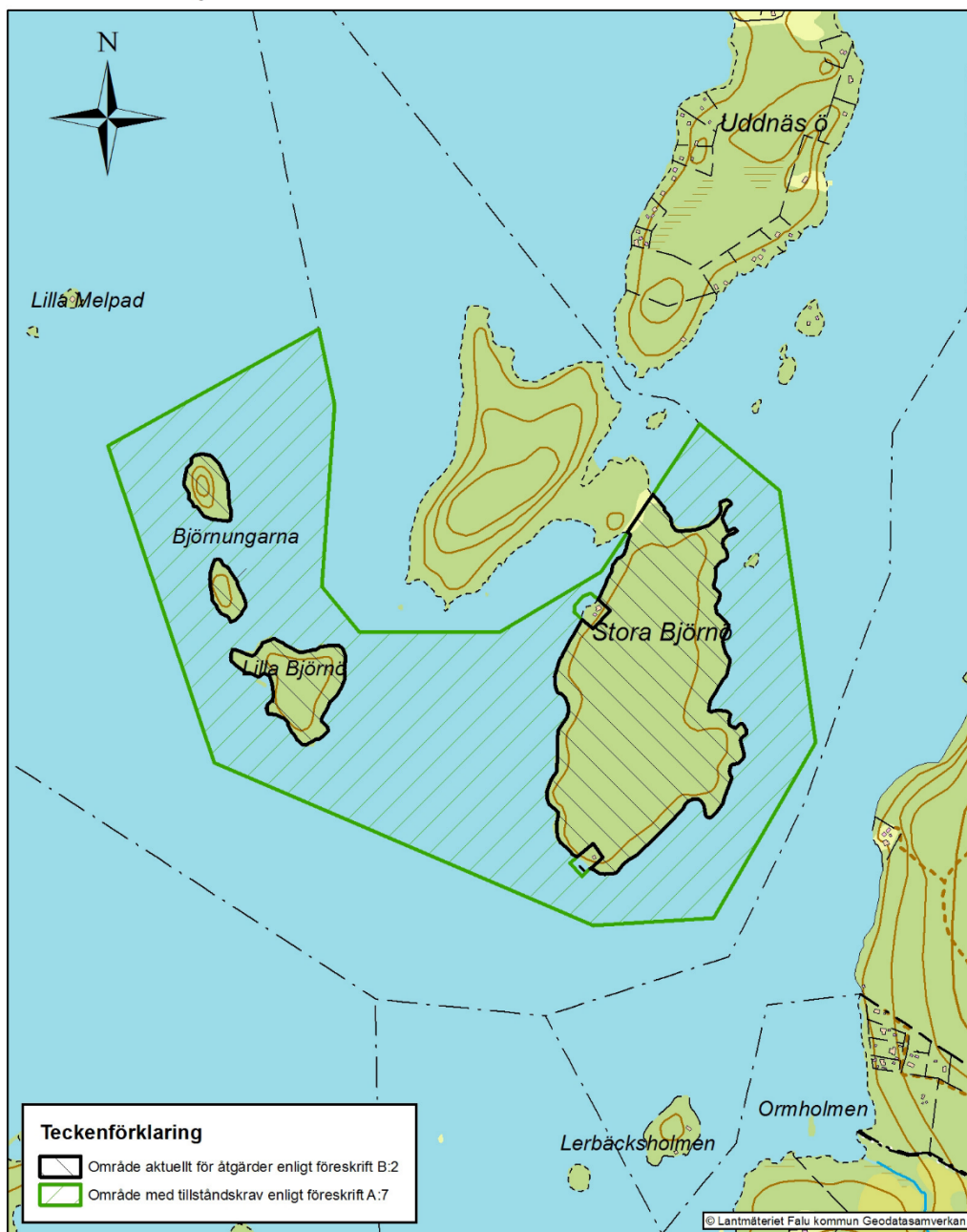
Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Bilaga 3. Föreskriftskarta

Föreskriftskarta

Naturreservatet Björnöarna

0 250 500 750 Meter

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Bilaga 4. Anvisningar för att överklaga ett kommunalt beslut

Om du är missnöjd med Falu kommuns beslut kan du överklaga det till länsstyrelsen.

Så här gör du för att överklaga:

1. **Senast tre veckor** efter att du tagit del av beslutet skriver du ett brev med rubriken "Överklagande till Länsstyrelsen i Dalarnas Län".
2. I början av brevet skriver du **vad** beslutet gäller, **diarienumret** på beslutet och **datumet** då Falu kommun fattade beslutet.
3. Beskriv sedan **hur** du vill att beslutet ändras och **varför**.
4. I brevet ska du också skriva ditt namn, adress och andra **kontaktuppgifter** och gärna ditt personnummer.
5. Skicka med de **handlingar** eller annat som du tycker är viktiga för ärendet.
6. **Skriv under** och skicka brevet till:

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Falun kommun

791 83

OBS! Brevet måste ha kommit till förvaltningen senast tre veckor efter att du tagit del av beslutet.

När miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen får ditt överklagande

Först kontrollerar vi om det kommit in i rätt tid, det vill säga inom tre veckor efter att du fått beslutet. Därefter bedömer vi om det går att ändra beslutet på det sätt som du önskar. Om vi anser att det inte är lämpligt att ändra beslutet, skickar vi ditt överklagande vidare till länsstyrelsen i Dalarnas län. Vi meddelar dig om ditt överklagande skickas till länsstyrelsen.

Om du har frågor om hur du överklagar

Du kan kontakta oss på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen om du har frågor om hur du överklagar, på telefon 023 – 830 00 eller e-post: kontaktcenter@falun.se.

Skriv diarienumret på beslutet i ärenderubriken på meddelandet.

Skötselplan för naturreservatet Björnöarna

Innehåll

Skötselplan för naturreservatet Björnöarna	1
1. Administrativa data.....	2
Beskrivning av området	2
Plandel	5
2. Syfte med naturreservatet	5
3. Prioriteringar mellan bevarandevärden	5
4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	5
5. Jakt och fiske.....	10
6. Dokumentation och uppföljning	10
7. Revidering av skötselplanen.....	10
8. Bilagor	10

1. Administrativa data

Namn	Björnöarna
Län, Kommun	Dalarna, Falu kommun
Fastigheter	Uddnäs 33:1, delområde 4-8
Areal	94 ha
Fastighetsägare	Falu kommun
Läge	Ca 8 km sydost om Falu centrum Koordinat: X=6715475, Y=149300 Koordinatsystem: Sweref 99 15 45
Markslag	Areal (ha)
Barrblandskog	25 ha
Vatten	69 ha
Prioriterade bevarandevärden	• Friluftsliv och rekreation • Biologisk mångfald
Anläggningar i och i anslutning till reservatet	• Rastplats med grillplats, brygga och torrdass finns på södra Björnungen. • Två fritidshus med tillhörande uthus finns på Stora Björnö. Fastigheterna inklusive vattenområde i anslutning till fastigheterna ingår ej i naturreservatet.
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

Beskrivning av området

Naturreservatet Björnöarna omfattar öarna Stora Björnö, Lilla Björnö samt Södra och Norra Björnungen och ligger i sjön Runn. Runn är belägen mellan Falun och Borlänge och reservatet ligger i

den nordöstra delen av sjön, ca 8 km sydost om Falu centrum. Det rörliga friluftslivets intresse för Runn är stort, och få eller inga andra sjöar i Sverige har så många båtar i förhållande till sin storlek som Runn.

Sjön bjuder på ett rikt utbud av öar och holmar, vilket ger variation och spännande utflyktsmål. Skärgårdskänslan man upplever på Runn lockar många kanotister och vintertid erbjuds fantastiska möjligheter för skridskoåkning och skidåkning. Sjön är också populär bland fritidsfiskare. Områden med gammal skog hyser höga naturvärden till gagn för både människa och natur. Fågellivet är rikt med karaktärsarter som fiskgjuse, storlom och spillkråka. Många av öarna har nyttjats av människan under lång tid. Spår efter tidigare generationer, som gamla åkrar och en husgrund finns på Stora Björnö.

Stora Björnö

Stora Björnö är en stor och i det närmaste obebyggd ö med en varierad och intressant naturmiljö. Den sydöstra halvan ingår i reservatet. Marken består av stenbunden till blockig morän där västsidan är betydligt mera ursvallad. Två områden utmärker sig dock. I norr ligger en tallsumpskog på torvmark och i sydost ett område med finkornig och stenfattig mark med ett betydande lövinslag. Båda områdena har tidigare odlats upp och det syns spår av gamla diken. Annars dominerar tallskogen på Stora Björnö, men ålder, täthet och dimensioner varierar mellan olika bestånd. Fältskiktet utgörs till stor del av olika bärris med inslag av renlavar och fönsterlav i de blockigare delarna.

Lilla Björnö

Lilla Björnö ger besökaren ett orört intryck och bitvis är skogen naturskogsartad. Dominansen av tall är inte lika stor som på övriga öar i reservatet. Lågor av gran och tall är vanliga och längs stränderna står några riktigt gamla och grova tallar. Ett område längs den norra stranden avviker dock genom sin lövdominans. Här finns en husgrundslänkande lämning som inte har beskrivits i fornlämningsregistret. Den lövrika miljön antyder att området tidigare varit öppet. Lilla Björnö har stor betydelse för den biologiska mångfalden och upplevelsen av en förhållandevis orörd natur ska prioriteras vid skötseln av ön. För att tillgängliggöra området för friluftslivet ska en rastplats anläggas på öns nordvästra spets.

Björnungarna

Björnungarna består av två mindre öar med delvis olika karaktär. Norra Björningen är relativt orörd, med steniga stränder och därför svårtillgänglig med båt. Skogen är talldominerad. Den dåliga tillgängligheten gör att ön är av mindre betydelse för friluftslivet och de biologiska värdena bör prioriteras. Platser för strandhugg med kanot eller kajak kan dock försiktigt röjas fram i strandzonen.

Södra Björningen utgörs av en långsmal åsformation. Trädsiktet domineras av relativt klen men gammal tall. En stor del av ön har brunnit i senare tid med flera döda träd som följd. Ön är flitigt utnyttjad av det rörliga friluftslivet. Stabergs båtklubb använder den som klubbholme. Flytbrygga, grillplats och torrdass har anlagts på öns östra sida. På öns västra sida pågår arbete med ytterligare en rastplats. Tanken med att anlägga ytterligare en grillplats är att stävja användandet av spontana grillplatser direkt på marken som tidigare gett upphov till flera bränder på ön. På södra Björningen bör friluftslivet prioriteras framför de biologiska värdena.

Värden för rekreation och friluftsliv

Området har stor betydelse för det rörliga friluftslivet och är välbesökt året runt då det är naturskönt och tätortsnära. Vintertid nyttjas området flitigt av skridsko-, skid- och skoteråkare samt fiskare. Sommartid nyttjas öarna framförallt av båt- och fritidshusägare samt kajak- och kanotpaddlare.

Naturvärden

Trots att öarna historiskt har brukats intensivt av människan finns det flera områden med höga eller mycket höga naturvärden. På Lilla Björnö växer en naturskogsartad barrskog med gott om stående och liggande döda träd. Övriga öar domineras också av äldre skogar med beståndsåldrar på mellan 110 och 160 år. Stående död ved är det relativt gott om men liggande död ved finns inte i samma omfattning.

Ytterligare naturkvalitéer finns i form av de riktigt gamla tallarna (200–300 år) som står längs flera av öarnas stränder. Flera av dessa tallar uppvisar spår av den rödlistade skalbaggen reliktböck, (*Nothorhina punctata*).

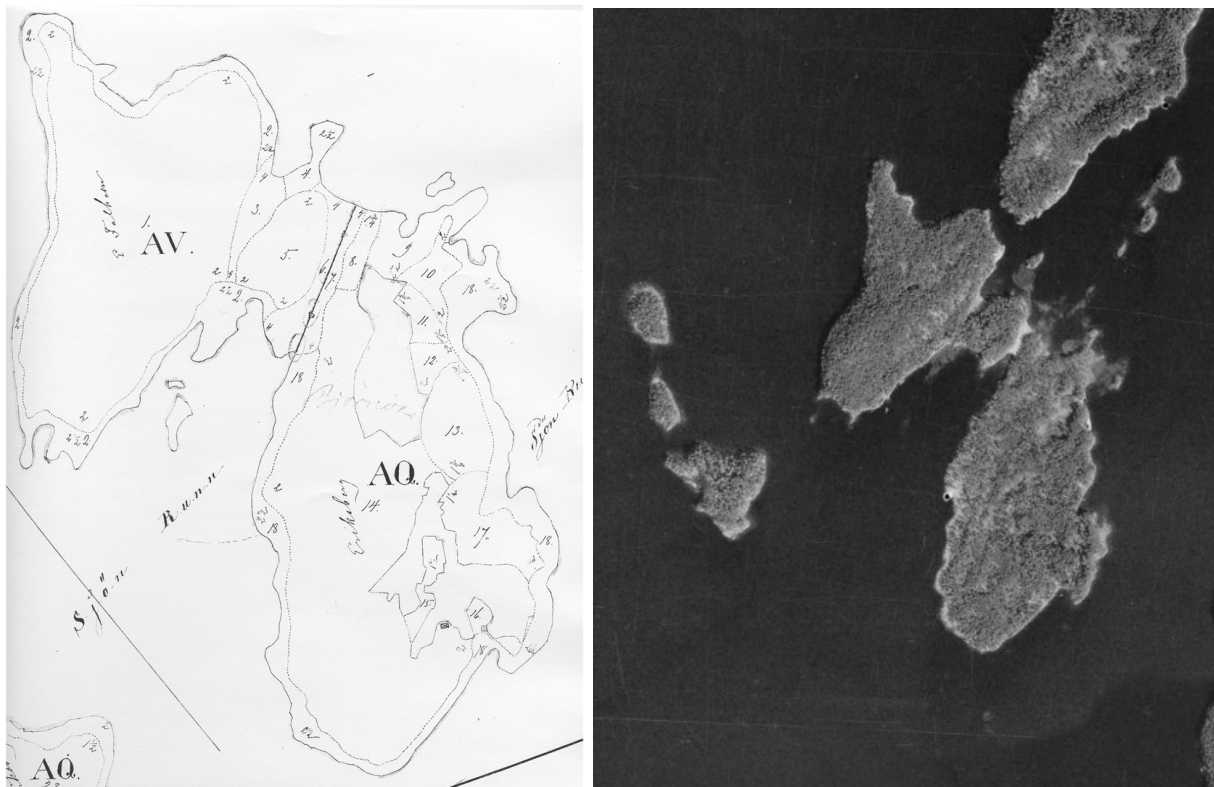
Värdefulla arter

Någon artinriktad inventering har inte utförts på Björnöarna. På Lilla Björnö och längs Runns övriga stränder finns dock den rödlistade skalbaggen reliktböck (*Nothorhina punctata*) som är beroende av mycket gammal och solexponerad tall. Genom att låta lämpliga gamla tallar i solexponerade lägen på öarna utvecklas utan konkurrens från yngre träd, skapas det förutsättningar som gynnar reliktböcken i framtiden.

Fågellivet på och runt öarna är förhållandevis rikt. Sjöfåglar som häckar eller som regelbundet påträffas i området under sträck- eller häckningstid är skäggdopping, storlom, smålom, storskrake, småskrake, fisktärna och drillsnäppa. Andra fåglar som uppträder i området är spillkråka, fiskgjuse och lärkfalk. Även havsörn uppehåller sig regelbundet i området.

Kulturhistoriska värden

De östra öarna i Runn har nyttjats av människor under mycket lång tid. Lämpliga marker har röjts på sten och odlats upp och betesdrift har säkerligen förekommit. Närheten till Falu koppargruva har troligen inneburit att skogen tidvis brukats hårt. Lång tid har dock förflutit sedan dess och all mark som tidigare varit öppen är nu bevuxen med skog. Delar av Stora Björnö uppvisar spår av tidigare odling. Nära viken på sydöstra sidan finns en husgrund med källare och grundstenar efter en förmodad lada.

Figur 1: Utsnitt av historisk karta över Björnöarna från 1869 (Laga skifte) samt ett flygfoto från 1961 som visar tendens till igenväxande odlingsmark.

Plandel

2. Syfte med naturreservatet

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Syftet med naturreservatet är att tillgodose och utveckla områdets rekreations- och friluftsvärden där ingående öar är en viktig del i Runns skärgårdsliknande sjölandskap.

Vårda och bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservat är också att vårda, bevara och utveckla biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Öarnas äldre och i delar naturskogsartade skogar ska undantas från skogsbruk och på så sätt utveckla befintliga naturvärden.

3. Prioriteringar mellan bevarandevärden

De prioriterade bevarandevärdena är i princip likställda. Friluftsliv och rekreation prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet. I övriga områden prioriteras bevarande och utveckling av befintliga naturvärden.

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Skogen på öarna lämnas i huvudsak för fri utveckling så att den så småningom närmar sig ett naturskogsliknande tillstånd. Punktinsatser för att gynna enstaka träd, skapa död ved eller röjning av granplantor i lövdominerade områden kan bli aktuellt för att bevara befintliga eller skapa nya naturvärden. De månghundraåriga tallar som finns inom reservatet har ett högt bevarandevärde. De biologiska värdena utvecklas främst genom att träden hålls friställda och solexponerade.

Reservatet är indelat i åtta skötselområden beroende på naturtyp och skötselinriktning. Utöver dessa skötselområden behandlas även skötselområdet *Friluftsliv och anläggningar*. Där kommer skötselåtgärder att genomföras för att öka områdets tillgänglighet, säkerhet och upplevelsevärden. Vid en utveckling av friluftslivet i området och om behov uppstår ska det vara möjligt att anlägga och iordningställa ytterligare anläggningar för friluftslivet på lämplig plats. Det kan röra sig om exempelvis markerade stigar och ytterligare rastplatser med tillhörande anordningar.

Bevarandemålen beskriver det tillstånd för respektive skötselområde som råder när målen är uppfyllda.

Skötselområde 1: Tallskog av varierande ålder

Beskrivning

Området är cirka 14 hektar och består av tallskog av varierande ålder. Marken är stenbunden till blockig och domineras av olika bärris, främst blåbär. Området kan delas in i flera bestånd där åldern varierar från cirka 60 till 145 år. Större delen av området består dock av skog äldre än 125 år. Skillnaderna i ålder gör att området får en varierad karaktär som kan fungera tilltalande ur ett friluftslivsperspektiv.

Bevarandemål

Området präglas av ett naturskogsliknande tillstånd med en olikåldrig och varierad barrskog, där mängden död ved ökar på naturlig väg.

Skötselåtgärder

Skogen lämnas för i huvudsak fri utveckling. Naturvårdsåtgärder kan utföras för att skapa mer död ved och gynna dimensionsutvecklingen hos enstaka trädindivider. Solexponerade luckor med mycket död ved kan skapas genom att man faller ihop ett antal träd till en stor bröt. Om luckorna anläggs i anslutning till tallar med välutvecklad krona kan dessa utvecklas till lämpliga boträd för rovfåglar.

Skötselområde 2: Tallsumpskog

Beskrivning

Området är ca 1,8 hektar och utgörs av en olikåldrig tallsumpskog med inslag av en, rönn och björk. Marken består av torv med varierande fuktighetsgrad. Ett par tallar har borrats och åldern beräknades till ca 125 år. Torrakor och lågor finns glest spridda i hela beståndet. I den nordvästra delen finns ett mindre område dominerat av björk. Hela området har tidigare odlats upp och spår efter gamla diken går fortfarande att hitta.

Bevarandemål

Tallsumpskog med lövinslag och god förekomst av död ved.

Skötselåtgärder

Postadress	Besöksadress	Telefonväxel	Organisationsnummer	Bankgiro	Internet
791 83	Falun	023-830 00	212000-2221	218-0289	www.falun.se

Lövinslaget och mängden stående och liggande död ved bör öka. Tallar som tränger lövträd kan ringbarkas eller fällas så att lövträd och enar gynnas av mer utrymme och ökad solinstrålning

Skötselområde 3: Talldominerad lövrik blandbarrskog

Beskrivning

Området är ca 3,5 hektar och består av en ca 110-årig barrblandskog på finkornig, stenfri mark. Området har tidigare varit uppodlat och gamla diken kan anas på vissa håll i terrängen. Tall är det dominerande trädslaget men gran håller på att vandra in och lövinslaget (främst björk och asp) utgör ca 15 %. Viss granunderväxt finns med inslag av rönn, sälj och klibbal. Torrakor av tall är ganska vanligt. Flera av dem har från början skadats av törskatesvamp. I områdets södra del finns en husgrund med källare och grundstenarna efter en lada. I husgrunden står flera grova träd som på sikt riskerar att förstöra den.

Bevarandemål

Skogen är flerskiktad och har en varierad trädslagsblandning med både barr-och lövträd. Förekomsten av stående och liggande död ved är god. Husgrunden och området mellan ladans grundstenar är fria från träd och buskar.

Skötselåtgärder

Området lämnas i huvudsak för fri utveckling. Naturvårdsåtgärder kan dock utföras för att gynna lövträd och för att skapa mer död ved. Barrträd som tränger äldre lövträd kan ringbarkas eller fällas. Alla träd som står i eller nära husgrunden avverkas. Träd och buskar som växer mellan ladans grundstenar tas också bort. Återkommande röjningar utförs vid behov.

Skötselområde 4: Blandlövskog rik på asp

Beskrivning

Området är ca 0,4 hektar och består av en 60-årig blandskog på stenrik mark. Hälften av beståndet består av asp och resterande del av lika mycket björk och tall.

Bevarandemål

Skogen ska vara flerskiktad och trädskiktet ska ha en tydlig dominans av lövträd. Förekomsten av stående och liggande död ved är god.

Skötselåtgärder

En del av tallarna kan fällas eller ringbarkas för att skapa mer död ved och samtidigt gynna en dimensionsutveckling hos lövträden. I övrigt lämnas området för fri utveckling.

Skötselområde 5: naturskogsartad barrskog

Beskrivning

Området är cirka 2,5 hektar och består av en talldominerad, naturskogsartad skog med relativt stort inslag av både gran och björk. Bitvis är underväxten tät med rönn, gran och björk. Död ved

förekommer rikligt i den nordöstra delen. Den södra och den nordvästra spetsen av Lilla Björnö skiljer ut sig genom en tydligare dominans av tall och skogen i de här delarna är minst 150 år. Viss underväxt av tall finns. I strandkanten finns flera grova tallar som är betydligt äldre och uppvisar spår av relikthock.

Bevarandemål

Skogen ska vara olikåldrig, barrdominerad och variera i täthet. Förekomsten av stående och liggande död ved är god. Äldre, välväxta tallar längs stranden står solexponerat, utan konkurrens från yngre träd.

Skötselåtgärder

Skogen lämnas för i huvudsak fri utveckling. Äldre tallar (200–300 år) i strandkanten ska friställas för att minska konkurrensen från yngre snabbväxande träd, samt för att öka solexponeringen på trädens stammar.

Skötselområde 6: Aspdominerad lövskog

Beskrivning

Området är cirka 0,3 hektar och består framförallt av 70-årig asp och björk som är självföryngrad efter att tidigare mänsklig verksamhet upphört på ön. Viss granunderväxt är på gång. I området finns en husgrundsliknande lämning. Den är rektangulär, ca 6 x 8 meter stor men består troligen av torv eller jord.

Bevarandemål

Skogen ska vara flerskiktad och trädskiktet domineras av lövträd. Förekomsten av stående och liggande död ved är god. Den kulturhistoriska lämningen är fri från träd och buskvegetation.

Skötselåtgärder

Inom en femårsperiod röjs ung gran bort så att dominansen av löv bibehålls. Åtgärden upprepas vid behov. För att öka mängden död ved och gynna dimensionsutvecklingen hos utvalda träd kan aktiva naturvårdsinsatser utföras. Lövträd med välutvecklad krona kan friställas genom att omgivande träd fälls eller ringbarkas och lämnas att dö på rot. Träd som står i eller nära den kulturhistoriska lämningen avverkas. Återkommande röjningar utförs vid behov.

Skötselområde 7: Södra Björningen

Beskrivning

Ön är cirka 0,6 hektar stor och består av en stenbunden moränås. Trädskiktet domineras helt av ca 130 år gamla tallar som är ganska kläna och står tätt. Ett litet inslag av björk ger variation. Eld har påverkat ön i sen tid. I ett område centralt på ön har en stor del av träden sotad stambas och det finns ett antal branddödade träd. På ön finns en rastplats med torrdass och brygga. Ytterligare en rastplats håller på att anläggas på öns västra sida.

Bevarandemål

Olikåldrig äldre tallskog med inslag av björk.

Skötselåtgärder

Ön lämnas för i huvudsak fri utveckling. Riskträd vid bryggan och rastplatsen åtgärdas vid behov. Då besökstrycket är stort på ön ska fällda riskträd tas om hand och upparbetas till ved. Uppväxande tall och lövsly som skymmer utsikten röjs återkommande vid behov.

Skötselområde 8: Norra Björningen

Beskrivning

Ön är knappt 1 hektar stor och består av en blockrik morän. Skogen är talldominerad, välsluten och ca 140 år gammal. Viss underväxt av rönn, klibbal och gran finns samt enstaka torrträd och lågor. Tre riktigt gamla och grova tallar står i strandkanten på västra sidan. Flera små eldstäder finns hoplagda på ön.

Bevarandemål

Skogen ska vara flerskiktad och trädskiktet ska domineras av tall. Förekomsten av stående och liggande död ved är god. Äldre, välväxta tallar längs stranden står solexponerat, utan konkurrens från yngre träd.

Skötselåtgärder

Ön lämnas för i huvudsak fri utveckling. De grova tallarna längs västra stranden ska vara fria från sly och yngre uppväxande träd för att behålla sin solexponering.

Skötselområde 9: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

På Lilla Björnös nordvästra sida anläggs en rastplats med eldstad och torrdass samt möjlighet för övernattnings. Rastplatsen blir även tillgänglig för utövare av vinteraktiviteter, till exempel skridsko- och skidåkare. En informationstavla välkomnar besökare till området samt beskriver reservatet och gällande föreskrifter. Vid rastplatsen är strandområdet tillgängligt för angöring av kanoter.

På Södra Björningens östra sida finns en rastplats med brygga, torrdass och grillmöjligheter. Den kompletteras med en informationstavla som välkomnar besökare till området samt beskriver reservatet och gällande föreskrifter. På västra sidan förstärks befintligt rastbord med grillmöjlighet.

På en udde på Stora Björnös östra sida finns en fin tältplats där någon har lagt ihop en stenring som eldplats. Eldplatsen förstärks med grus under stenringen för att minska brandrisken.

Bevarandemål

Bevarandemålen är uppfyllda när:

- Rastplatser enligt beskrivningen ovan finns iordningställda och är i ett gott och välstädat skick.
- Sjöbotten och strandområde på Lilla Björnö är iordningställd för landstigning med kajak eller kanot.
- Reservatets gränser är markerade i strandlinjen.

Skötselåtgärder

Initiala åtgärder

- Anläggning av rastplats på Lilla Björnö med eldstad, slogbod och torrdass samt uppförande av informationstavla om naturreservatet.
- Iordningställande av vatten- och strandområde vid rastplatsen för att kunna landstiga med kajaker och kanoter.
- Förstärkning av rastplats på Södra Björnungens västsida med eldstad samt uppförande av informationstavla om naturreservatet.
- Informationstavla om naturreservatet på Södra Björnungens östsida.
- Markera reservatets gränser längs strandlinjen, enligt gällande standard.

Löpande skötsel

- Rastplatser ska vara tillgängliga och ge ett städat intryck, informationstavlor håller god kvalitet med aktuell information.
- Städning av mark- och vattenområden ska utföras vid behov.
- Rövning av sly i strandkanten i anslutning till rastplatserna vid behov.

5. Jakt och fiske

Jakt är inte reglerat i föreskrifterna för reservatet. Falu kommun äger marken i reservatet och kan på det sättet styra eventuell jakt i området. Idag bedrivs ingen jakt på någon av öarna. Fiskerätten tillhör fortsatt Vika fiskevårdsområde.

6. Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera genomförda skötselåtgärder. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt genomförd tillsyn av friluftsanläggningar.

För att veta om uppsatta bevarandemål nås, om genomförda skötselåtgärder har varit relevanta och om kostnaderna står i proportion till resultaten ska uppföljning genomföras. För uppföljningen svarar Falu kommun. Uppföljning ger vägledning om ytterligare anläggnings- eller bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla en gynnsam utveckling av friluftslivet och bevarandetillståndet.

7. Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och ska revideras av förvaltaren och beslutas av ansvarig nämnd då uppföljningen indikerar att behov finns eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

8. Bilagor

- I. Beräknade kostnader för inrättande och iordningställande av reservatet samt årlig förvaltning
- II. Karta över skötselområden
- III. Karta över målpunkter/anläggningar för friluftslivet

Ersättning för marknadsvärdeminskning samt kostnader för iordningställande av naturreservatet och årlig förvaltning

1. Ersättning för marknadsvärdeminskning 2020

Statligt bidrag (50% av marknadsvärdet)	982 500 kronor
---	----------------

2. Initiala kostnader för iordningställande av naturreservat 2020

Anläggning av rastplats Lilla Björnö	
Informationsskylt inklusive skyltställ, 1st*	5 000
Grillplats inkl. vedförråd*	15 000
Slogbod*	80 000
Torrdass*	8 000
*inklusive material, transport och montering/upsättning	
Komplettering av rastplats på Södra Björnungen	
Informationsskylt inklusive skyltställ, 2st*	10 000
Grillplats inkl. vedförråd*	15 000
Rastbord*	2 000
Brygga*	80 000
*inklusive material, transport och montering/upsättning	
Utmärkning av reservatsgräns	30 000
Bygglov och strandskyddsdispens	5 000
Total kostnad	250 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	125 000
Nettokostnad reservatsbildning	125 000 kronor

3. Årlig förvaltningskostnad

Kapitalkostnad Uddnäs 33:1 (delområde 4-8)	9 000
--	-------

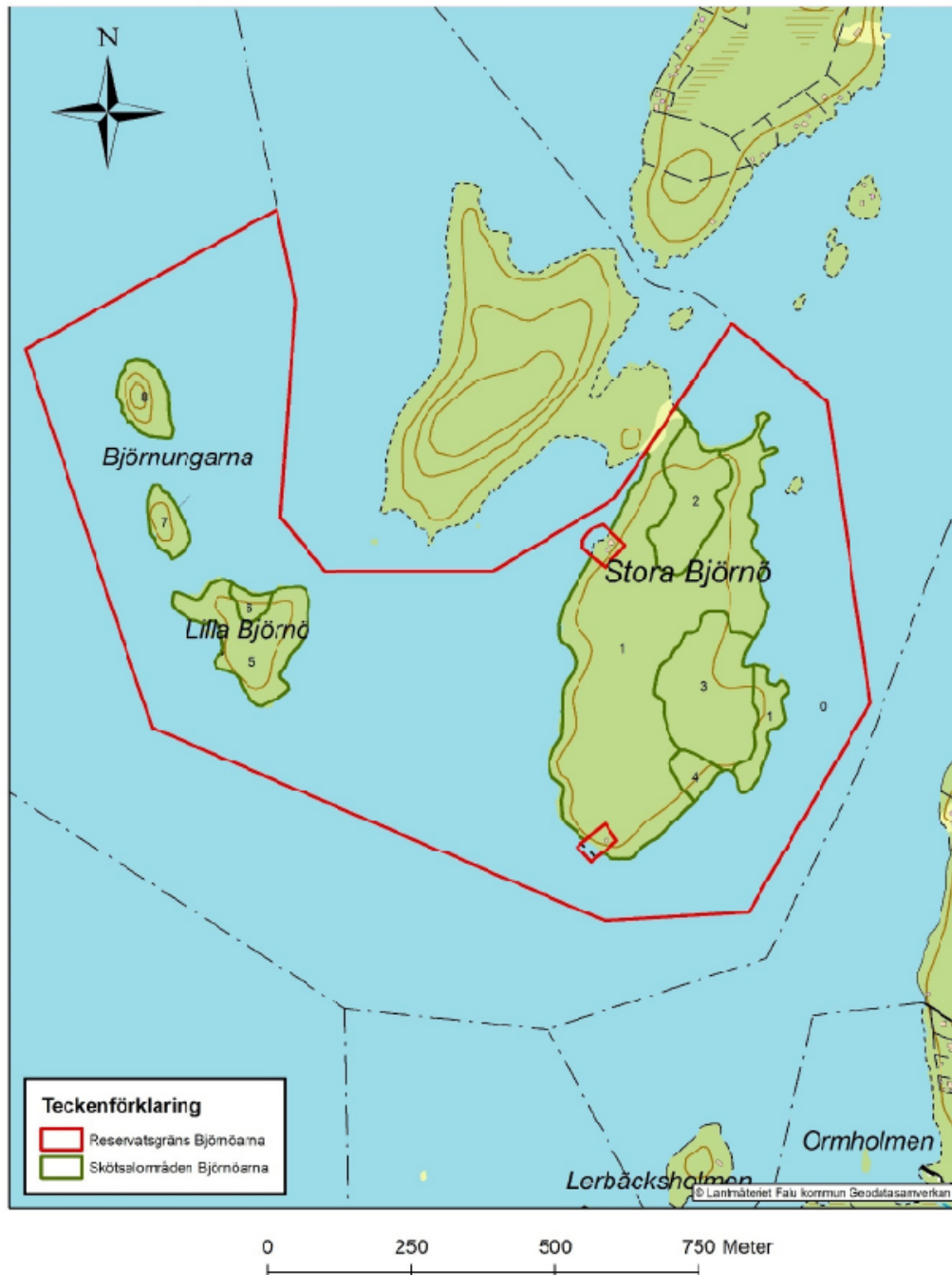
Förvaltning: tillsyn, skötsel och underhåll av rastplatser	25 000
Årlig kostnad	34 000 kronor

Falu kommun

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Skötselkarta

Skötselområden
Naturreservatet Björnöarna

Målpunkter friluftsliv

Målpunkter friluftsliv
Naturreservatet Björnarna

